

INFORMAȚIILE CLASIFICATE ÎN PROCESUL PENAL. PROBLEME DE ACTUALITATE

Mihai-Traian Iuga¹⁾

Rezumat: Actuala reglementare a accesului la informațiile clasificate în cursul procesului penal reprezintă, în opinia noastră, un subiect de discuție sensibil, cu implicații practice notabile. Reglementarea accesului la informații clasificate este una relativ nouă în dreptul procesual penal român, instituțiile statului și practicienii, deopotrivă, întâmpinând dificultăți în interpretarea prevederilor legale în această materie. Ne propunem o scurtă analiză a problemelor actuale ridicate în materia accesului la informațiile clasificate în cursul procesului penal, cu insistență asupra problemelor întâlnite în practică, urmând ulterior să formulăm câteva propuneri punctuale, menite să clarifice problemele identificate.

Summary: The current regulation of access to classified information during criminal proceedings is, in our opinion, a sensitive topic of discussion, with notable practical implications. The regulation of the access to classified information is relatively new in the national criminal procedural law. The state institutions and the practitioners alike encounter difficulties regarding the interpretation of the legal provisions in this matter. We propose a brief analysis of the current issues raised in terms of access to classified information during the criminal process, with emphasis on pragmatic problems.

1. ASPECTE INTRODUCATIVE

Liberul acces la informațiile clasificate este un subiect de actualitate și, totodată, extrem de sensibil, ordinea de drept aflându-se într-un permanent conflict între principiul necesității de a cunoaște și necesitatea protecției informațiilor clasificate. În materie procesual penală, suntem de părere că principiul necesității de a cunoaște se particularizează sub forma dreptului la apărare al inculpatului – subiect pasiv al acțiunii penale – și sub forma principiului egalității de arme între subiecții procesuali care exercită funcția de acuzare, respectiv funcția de apărare în procesul penal.

¹⁾ Mihai-Traian Iuga este avocat în cadrul Baroului Cluj. Poate fi contactat la adresa de e-mail t.mihai.iuga@gmail.com

În realitatea actuală, în cadrul procesului penal, constatăm faptul că, de cele mai multe ori, echilibrul dintre asigurarea dreptului la apărare și protecția informațiilor confidențiale este destabilizat în favoarea ultimului deziderat. Destabilizarea acestui echilibru este cauzată, în primul rând, de reglementarea defectuoasă a accesului la informațiile clasificate, atât în ceea ce privește legile speciale în această materie, cât și în ceea ce privește dispozițiile Codului de procedură penală. Prezenta lucrare își propune analizarea cadrului legal actual în materia protecției informațiilor clasificate, analizarea corelării acestuia cu dreptul unional și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, urmând ca, la final, să formulăm câteva propuneri *de lege ferenda* în ceea ce privește accesul la informațiile clasificate în cursul procesului penal.

2. CADRUL LEGISLATIV PRIVIND PROTECȚIA INFORMAȚIILOR CLASIFICATE ȘI ACCESUL LA ACESTEA ÎN CURSUL PROCESULUI PENAL

2.1. CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ

Regimul juridic al informațiilor clasificate în cursul procesului penal este reglementat de **art. 352 alin. (11) și (12) C.proc.pen.** Reglementări conexe prevederilor menționate se regăsesc și în materia metodelor de supraveghere și cercetare. Alin. (11) al art. 352 C.proc.pen. prevede că, în cazul în care informațiile clasificate sunt esențiale pentru soluționarea cauzei, instanța solicită, de urgență, după caz, **declasificarea totală, declasificarea parțială** sau **trecerea într-un alt grad de clasificare** ori **permiterea accesului** la cele clasificate de către apărătorul inculpatului.

16

Alin. (12) al aceluiași articol statuează că dacă autoritatea emitentă nu permite apărătorului inculpatului accesul la informațiile clasificate, acestea nu vor putea servi la pronunțarea unei soluții de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei.

Prin Decizia Curții Constituționale nr. 21/2018²⁾, s-a declarat neconstituțională sintagma „instanța solicită” cu raportare la sintagma „permiterea accesului la cele clasificate de către apărătorul inculpatului”, din cuprinsul alin. (11), respectiv sintagma „autoritatea emitentă” din cuprinsul dispozițiilor alin. (12). Voci de certă autoritate în doctrina de specialitate opinează în sensul ideii că informațiile clasificate esențiale, în accepțiunea Codului de procedură penală, sunt acele informații care au potențialitatea de a influența soluția care poate fi pronunțată în cauză³⁾. O parte dintre considerentele deciziei Curții Constituționale vor fi analizate la un moment ulterior, în cadrul prezentei lucrări.

Conform art. 352 alin. (12) C.proc.pen., nepermiterea accesului avocatului inculpatului la aceste informații va duce la imposibilitatea pronunțării unei soluții de condamnare, renunțare la aplicarea pedepsei sau amânare a aplicării pedepsei. Dintr-o interpretare *per a contrario*, ar rezulta faptul că nepermiterea accesului avocatului inculpatului la informațiile clasificate nu ar împiedica pronunțarea unei soluții de achitare, chiar dacă acele informații, în concret, nu sunt puse la dispoziția avocatului inculpatului⁴⁾. Cu privire la consecințele generate de o astfel de interpretare, ne vom exprima punctul de vedere într-o secțiune ulterioară a prezentei lucrări.

²⁾ Publicată în M. Of. nr. 175 din 23 februarie 2018.

³⁾ M. Udriou (coord.), Codul de procedură penală. Comentariu pe articole. Ediția 3, Ed. CH. Beck, București, 2020, p. 1895.

⁴⁾ *Ibidem*.

2.2. LEGEA NR. 182/2002 PRIVIND PROTECȚIA INFORMAȚIILOR CLASIFICATE⁵⁾

Cadrul normativ național în materia protecției informațiilor clasificate este constituit, în primul rând, din **Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate**. Scopul acestei legi este arătat în chiar cuprinsul art. 1, anume „protecția informațiilor clasificate și a surselor confidențiale ce asigură acest tip de informații”. Art. 15 lit. b) definește informațiile clasificate drept informațiile, datele, documentele de interes pentru securitatea națională, care, datorită nivelurilor de importanță și consecințelor care s-ar produce ca urmare a dezvăluirii sau diseminării neautorizate, trebuie să fie protejate. Informațiile clasificate, conform art. 15 lit. c), sunt partajate în două clase de secretizare:

- **secrete de stat** – informațiile care privesc securitatea națională, prin a căror divulgare se pot prejudicia siguranța națională și apărarea țării;
- **secrete de serviciu** – informațiile a căror divulgare este de natură să determine prejudicii unei persoane juridice de drept public sau privat.

În clasa informațiilor – secrete de stat se regăsesc alte trei niveluri de secretizare, anume: informații **secrete**, informații **strict secrete**, informații **strict secrete de importanță deosebită**.

Deși au existat repetate modificări ale Legii nr. 182/2002, suntem de părere că cea mai importantă modificare este adusă de **Legea nr. 255/2013** pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale⁶⁾. Potrivit noilor modificări aduse de Legea nr. 255/2013, în cazul Președintelui României, primului-ministru, miniștrilor, deputaților, senatorilor, **judcătorilor, procurorilor și magistraților-asistenți** ai Înaltei Curți de Casație și Justiție, accesul la informații clasificate ce constituie secret de stat, respectiv secret de serviciu, este garantat, sub condiția validării alegerii sau numirii și a depunerii jurământului. Persoanele care exercită aceste funcții, în concordanță cu atribuțiile specifice, sunt îndreptățite să aibă acces la informațiile clasificate fără îndeplinirea cerințelor impuse de lege celorlalte categorii de persoane, în baza unor proceduri interne ale instituțiilor din care fac parte, avizate de Oficiul Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat, după ce au luat cunoștință de responsabilitățile ce le revin privind protecția informațiilor clasificate și au semnat angajamentul scris de păstrare a confidențialității.

În cazul specific al magistraților, aceștia au acces la informații clasificate și în baza **Regulamentului elaborat de Consiliul Superior al Magistraturii și avizat de Oficiul Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat**. Cu privire la modificările aduse de Legea nr. 255/2013, ne vom exprima ulterior rezervele, în cuprinsul celei de-a treia secțiuni. Până la intervenirea Legii nr. 255/2013, magistrații, în vederea accesării informațiilor clasificate trebuiau să parcurgă procedura de obținere a avizului/certificatului de securitate, după notificarea prealabilă a Oficiului Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat. Îndeplinirea condițiilor de emitere a avizului/certificatului de securitate putea fi reverificată ori de câte ori era necesar, în temeiul art. 10 alin. (2) din Legea nr. 182/2002. În concret, după intervenirea Legii nr. 255/2013, magistrații au un acces substanțial mai simplificat, nefiind necesară parcurgerea procedurii comune în vederea obținerii avizului/certificatelor de securitate în scopul accesării informațiilor clasificate. Astfel, magistrații, conform art. 3 alin. (3) din Regulamentul CSM, vor trebui să depună în termen de 10 zile de la depunerea jurământului sau de la intrarea în vigoare a regulamentului menționat angajamentul scris de păstrare a secretului de stat și a secretului de serviciu, prevăzut la Anexa I.

⁵⁾ Publicată în M. Of. nr. 248 din 12 aprilie 2002.

⁶⁾ Publicată în M. Of. nr. 515 din 14 august 2013.

2.3. ALTE REGLEMENTĂRI

Cu privire la celelalte reglementări în materia protecției informațiilor clasificate, menționăm, în primul rând, **H.G. nr. 585/2002** pentru aprobarea standardelor naționale de protecție a informațiilor clasificate în România, **H.G. nr. 781/2002** privind protecția informațiilor secrete de serviciu, **H.G. nr. 1349/2002** privind colectarea, transportul, distribuirea și protecția, pe teritoriul României, a corespondenței clasificate.

La toate acestea se adaugă **Hotărârea Plenului CSM nr. 140 din 6 februarie 2014**, prin care s-a aprobat Regulamentul privind accesul judecătorilor, procurorilor și magistraților-asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție la informații clasificate secrete de stat și secrete de serviciu.

3. CADRUL NORMATIV EUROPEAN. JURISPRUDENȚA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI

La nivel unional, cel mai reprezentativ act normativ în materia accesului la informații în cursul procesului penal este **Directiva 2012/13/UE privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale**⁷⁾, care, după cum se arată în art. 1, instituie o serie de norme privind dreptul la informare al persoanelor suspectate sau acuzate cu privire la drepturile lor în cadrul procedurilor penale și la acuzarea care le este adusă. Deși Directiva menționată reglementează dreptul la informare în cadrul procedurilor penale în general, aceasta conține și dispoziții privind accesul la informațiile care privesc „un interes public important”⁸⁾.

Directiva 2012/13/UE privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale nu a fost transpusă încă în dreptul intern, arătându-se în cuprinsul art. 7 alin. (4) că statele membre au obligația ca, în conformitate cu dispozițiile dreptului intern, decizia prin care se refuză accesul la anumite materiale să fie luată de o autoritate judiciară sau poate face, cel puțin, obiectul controlului judiciar. Singura intervenție a statului în acest sens rămâne Decizia CCR nr. 21/2018, intervenție care, precum am arătat anterior, rămâne în cea mai mare parte lipsită de aplicabilitate, în ciuda caracterului său obligatoriu.

La nivelul Convenției Europene a Drepturilor Omului, reglementările cele mai relevante analizei noastre sunt art. 6 și parțial art. 10.

În analizarea posibilității restricționării accesului la informații clasificate în cadrul procedurilor judiciare, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului arată că vor trebui avute în vedere aceleași cauze care abordează măsurile luate de statele membre din motive de securitate națională. Astfel, în vederea evitării arbitrariului, ori de câte ori se pune problema protejării securității naționale, statul are obligația de a institui proceduri contradictorii, desfășurate în fața unui organ imparțial, astfel de cerințe impunându-se și în situația accesului la informațiile clasificate în cursul procesului penal. Totodată, autoritatea care analizează posibilitatea punerii în pericol a securității naționale va trebui să inițieze și demersuri efective împotriva arbitrariului, ori de câte ori constată că pericolozitatea afectării siguranței naționale nu este temeinic fundamentată⁹⁾, aceasta trebuind să constate de o manieră efectivă pericolozitatea care s-ar ivi în ipoteza declasificării unei informații¹⁰⁾.

⁷⁾ Publicată în J. Of., seria L, nr. 142 din 1 iunie 2012.

⁸⁾ Directiva 2012/13/UE, preambul, par. 32.

⁹⁾ CEDO, cauza *Al-Nashif c. Bulgariei*, par. 124. A se vedea, în același sens, cauzele CEDO *Raza c. Bulgariei*, *Kaushal și alții c. Bulgariei*, *Amie și alții c. Bulgariei*.

¹⁰⁾ CEDO, cauza *Janowiec și alții c. Rusiei*, par. 213, 214, citată în Raportul cu privire la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului – Divizia de cercetare în ceea ce privește securitatea națională, Strasbourg, 2013, p. 14.

Una dintre cele mai relevante cauze CEDO contra României, în problematica accesului la informații clasificate, este cauza *Bucur și Toma c. României*. În fapt, petentul a lucrat în cadrul compartimentului de supraveghere-înregistrare a comunicațiilor telefonice într-o unitate militară a SRI cu sediul în București. Sarcinile sale constau în asigurarea supravegherii și înregistrării continue a convorbirilor telefonice ale persoanelor înscrise în registrul ținut în acest scop de către compartiment, verificarea calității și continuității înregistrărilor, precum și asigurarea respectării condițiilor de interceptare. Acuzat fiind de divulgarea unor informații cu caracter strict secret (art. 19 din Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, republicată), acesta s-a apărat, susținând că divulgarea acestora nu a pus în pericol siguranța națională, cerând administrarea de probe în vederea demonstrării acestei teze probatorii. Instituția în care acesta și-a desfășurat activitatea a refuzat punerea la dispoziție a acestor informații, clasificate ca fiind strict secrete, tocmai pe motivul că declassificarea ar putea genera o ingerință în siguranța națională. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, făcând trimitere și la cauza *Guja c. Moldovei*, a apreciat că „*într-un sistem democratic, acțiunile sau omisiunile guvernului trebuie să fie supuse unui control atent exercitat nu doar de către puterea legislativă și cea juridică, ci și de către media și opinia publică. Interesul opiniei publice față de o anumită informație poate fi, câteodată, atât de puternic încât să depășească chiar și o obligație de confidențialitate impusă prin lege*”. În concret, în cauză, Curtea a apreciat că înscrisurile solicitate de către petent vizau și informații care aveau legătură cu abuzurile comise de înalți funcționari, constatând că „*nu mai există nicio îndoială că este vorba despre chestiuni foarte importante care aparțin dezbaterii politice într-o societate democratică, asupra cărora opinia publică are un interes legitim de a fi informată*”¹¹.

Deși, după cum am arătat, există un număr relevant de cauze ale Curții în ceea ce privește refuzul autorităților de declassificare a informațiilor în scopul protejării unui interes public superior, anume siguranța națională, în general Curtea acceptă cu destul de multă ușurință definirea „problemei de siguranță națională” de către fiecare stat în parte, acestea având o marjă de apreciere destul de largă. Considerăm că o asemenea marjă de apreciere se datorează în principiu realităților sociale diferite de la stat la stat, fiecare stat semnatar al Convenției Europene a Drepturilor Omului putând avea probleme diferite care s-ar circumscrie noțiunii de „problemă de siguranță națională”. Tocmai din acest motiv, Curtea a instituit, ca principiu de interpretare a Convenției, teoria marjei de apreciere a statelor în stabilirea circumstanțelor proprii de respectare a drepturilor fundamentale¹². Totuși, urmare a analizării succinte a cauzelor de mai sus, reiese de o manieră destul de elocventă faptul că există totuși un număr important de situații în care Curtea constată că uneori protejarea siguranței naționale poate fi surclasată de dreptul la un proces echitabil al persoanei aflate sub imperiul unei proceduri judiciare sau chiar de interesul legitim al societății în dezvăluirea informațiilor clasificate¹³.

4. PROBLEMELE IDENTIFICATE

Principala problemă identificată de noi este aceea a lipsei unei reglementări unitare și echitabile în materia accesului părților la informațiile clasificate în cursul procesului penal. Cea mai notabilă intervenție în această materie rămâne **Decizia nr. 21/2018 a Curții Constituționale**, decizie prin care se declară

¹¹ CEDO, cauza *Bucur și Toma c. României*, par. 93 și 103.

¹² Pentru o expunere *in extenso* a teoriei marjei de apreciere, a se vedea *R. Chiriță*, Convenția europeană a drepturilor omului. Comentarii și explicații, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 11.

¹³ În majoritatea cauzelor, procedurile supuse analizei erau de natură penală. Suntem de părere că analiza refuzului accesului la informații clasificate în materie extrapenală nu va putea fi realizată la un standard atât de înalt precum cel în materie penală.

ca fiind neconstituțională sintagma „instanța solicită” cu raportare la sintagma „permiterea accesului la cele clasificate de către apărătorul inculpatului” din cuprinsul dispozițiilor art. 352 alin. (11) C.proc.pen. Totodată, Curtea mai declară ca fiind neconstituțională sintagma „autoritatea emitentă” din cuprinsul dispozițiilor art. 352 alin. (12) C.proc.pen.

O primă decizie a Curții Constituționale în materia accesului la informațiile clasificate a intervenit în anul 2008, paradoxal, în urma ridicării unei excepții într-o cauză civilă. Excepția s-a ridicat cu privire la art. 2 alin. (2), art. 7 alin. (1), art. 25 alin. (1) și art. 34 lit. j) din Legea nr. 182/2002. În motivarea excepției, se arată că articolele menționate „*contravin dispozițiilor art. 21 alin. (3) și ale art. 124 alin. (2) din Constituție, care statuează principiile potrivit cărora părțile au dreptul la un proces echitabil în condițiile unei justiții unice, imparțiale și egale pentru toți, întrucât împiedică persoanele care au calitatea de parte într-un proces să ia cunoștință de conținutul unor înscrisuri clasificate, fie în mod direct, fie prin reprezentant, pentru singurul motiv că nu se încadrează în categoria persoanelor în beneficiul cărora s-a eliberat un certificat de securitate*”. În esență, autorul excepției susține că este afectat într-o manieră gravă echilibrul dintre nevoia statului de a proteja secretul de stat sau secretul de serviciu și dreptul părților la un proces echitabil. Curtea a respins excepția ca fiind neîntemeiată, statuând în esență că anumite proceduri specifice, implementate în vederea protejării informațiilor confidențiale, sunt justificate, simpla prezență a unor astfel de cerințe necesare obținerii unei autorizări în vederea accesării informațiilor confidențiale neafectând într-o manieră absolută liberul acces al părților la aceste informații¹⁴. Totodată, Curtea mai arată că reglementarea mai strictă a accesului la informațiile clasificate ca fiind secrete de stat, prin stabilirea unor condiții pe care trebuie să le îndeplinească persoanele care vor avea acces la astfel de informații, precum și a unor proceduri de verificare, control și coordonare a accesului la aceste informații, reprezintă o măsură necesară în vederea asigurării protecției informațiilor clasificate, în acord cu dispozițiile constituționale ce vizează apărarea securității naționale.

O altă decizie relevantă în această materie a fost **Decizia Curții Constituționale nr. 1440/2010**, care, făcând trimitere la jurisprudența CEDO (*Vereniging Weekblad Bluf c. Olandei* – paragraful 28), arată că o restrângere a liberului acces la informațiile clasificate poate fi îngădit în scopul protejării interesului național, dacă restrângerea acestui drept este prevăzută de lege, necesară într-o societate democratică și are un scop legitim. Curtea Constituțională constată că, raportat la reglementarea națională, aceste condiții sunt îndeplinite, arătând că există „scop legitim – protecția informațiilor clasificate și a surselor confidențiale ce asigură acest tip de informații, prin instituirea sistemului național de protecție a informațiilor –, și sunt necesare într-o societate democratică”¹⁵. Suntem de părere că, în cuprinsul acestei decizii, Curtea Constituțională oferă o interpretare mai precisă și mai previzibilă, aceasta fiind totodată ancorată mai bine în dispozițiile Convenției Europene a Drepturilor Omului.

4.1. LOCUL REGLEMENTĂRII ÎN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ ACTUAL

O primă observație concretă ar fi legată de localizarea în Codul de procedură penală a art. 352 alin. (11) și (12). Precum se observă, norma arătată se află în Titlul III al Părții speciale, titlu care reglementează faza judecătorească cu privire la fondul cauzei. Așa cum statuează și Curtea Constituțională, amplasarea acestui articol este una greșită, deoarece în esență ne aflăm în prezența unei ipoteze de reglementare a situațiilor în care o probă poate fi sau nu administrată în mod legal. Problematika legalității administrării unei probe face parte din obiectul camerei preliminare, aspect învederat chiar în cuprinsul art. 342 C.proc.pen. Astfel, în concret, până cel târziu la finalizarea procedurii de cameră preliminară, probele care constă în informații clasificate și

¹⁴ A se vedea Decizia CCR nr. 1120/2008 (M. Of. nr. 798 din 27 noiembrie 2008).

¹⁵ A se vedea Decizia CCR nr. 1440/2010 (M. Of. nr. 58 din 24 ianuarie 2011).

pe care se întemeiază actul de sesizare a instanței de judecată trebuie să fie accesibile inculpatului în vederea asigurării posibilității contestării legalității acestora, în acord cu obiectul procedurii în camera preliminară. În susținerea acestui argument, Curtea Constituțională mai arată că „*problema informațiilor clasificate, esențiale pentru soluționarea cauzei, respectiv verificarea legalității administrării unor astfel de probe, trebuie să fi fost deja soluționată în camera preliminară, deci înainte de a se trece la faza procesuală a judecării în fond*”¹⁶⁾ (s.n.).

În ceea ce ne privește, putem fi de acord cu amplasarea textului de lege în cadrul dispozițiilor care reglementează camera preliminară, dar, pe de altă parte, suntem de părere că **incidența acestuia este la fel de probabilă și în faza de judecată**, dat fiind faptul că, în virtutea principiului nemijlocirii, instanța poate administra probe în cazul cărora se pot ridica aceleași probleme de legalitate precum cele, prin ipoteză, ridicate în camera preliminară. Astfel, în concret, la momentul în care, spre exemplu, instanța dispune din oficiu administrarea unei probe, aceasta va verifica și condițiile de legalitate prevăzute la art. 100 și urm. C.proc.pen., deși de principiu verificarea legalității administrării unei probe nu se verifică în faza de judecată, ci în faza camerei preliminare.

Contrar opiniei Curții Constituționale, Înalta Curte de Casație și Justiție, în două încheieri de cameră preliminară, arată faptul că amplasarea art. 352 C.proc.pen. în Partea specială a acestui act normativ, în Titlul III, intitulat „Judecata”, ar duce automat la ideea că declassificarea informațiilor clasificate se poate cere doar în faza de judecată¹⁷⁾. Un astfel de punct de vedere este discutabil, fiind de părere că dispozițiile art. 352 alin. (11) și (12) C.proc.pen. trebuie aplicate și în faza camerei preliminare în ipoteza în care apare ca fiind necesară accesarea unor informații clasificate din partea avocatului inculpatului. Până la urmă, trebuie să avem în vedere faptul că regulile comune judecării, inclusiv prevederile art. 352 C.proc.pen., se aplică în toate procedurile jurisdicționale penale, dacă legea nu prevede altfel.

4.2. ACCESUL APĂRĂTORULUI INCULPATULUI LA INFORMAȚIILE CLASIFICATE

Din punctul nostru de vedere, precum am menționat anterior, principala problemă întâlnită în procesele penale, în ceea ce privește informațiile clasificate, este chiar accesul apărătorului la acestea. Suntem de părere că, deși avem o Decizie a Curții Constituționale care arată de o manieră destul de clară situația actuală a accesării informațiilor clasificate în cursul procesului penal, această situație nu este nici pe departe rezolvată, deoarece **Decizia nr. 21/2018 nu are efect asupra Legii nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate**. Chiar dacă parțial alin. (11) și (12) ale art. 352 C.proc.pen. au fost declarate neconstituționale, prevederile relevante analizei noastre, **cuprinse în Legea nr. 182/2002 rămân aplicabile**. Chiar și atunci când s-au ridicat excepții de neconstituționalitate cu referire la articolele din Legea nr. 182/2002, acestea au fost considerate ca fiind neîntemeiate, în acest sens făcându-se trimitere la Deciziile nr. 1120/2008 și 1440/2010 ale Curții Constituționale, indicate mai sus. Chiar dacă, după intervenirea Deciziei nr. 21/2018, nu mai este posibil refuzul autorității emitente de a pune la dispoziție informațiile clasificate considerate ca fiind esențiale, în continuare apărătorul va trebui să parcurgă toată procedura prevăzută de lege în vederea obținerii avizului de securitate reglementat de legislația în vigoare.

În ceea ce îl privește pe apărător, situația acestuia nu s-a schimbat nici ca urmare a intervenirii Legii nr. 255/2013, care a adus modificări la nivelul art. 7 alin. (4) din Legea nr. 182/2002, și nu numai. Art. 7

¹⁶⁾ A se vedea Decizia CCR nr. 21/2018, par. 32 (M. Of. nr. 175 din 23 februarie 2018).

¹⁷⁾ ICCJ, s. pen., înch. din data de 18 octombrie 2016 și încheierea din data de 8 martie 2017, nepublicate, citate în *D. Lupășcu, M. Mareș, Protecția informațiilor clasificate. Accesul avocatului la informații clasificate în procesul penal*, articol disponibil la adresa https://www.juridice.ro/499010/protectia-informatiilor-clasificate-accesul-avocatului-la-informatii-clasificate-procesul-penal.html#_edn21

alin. (4), modificat de Legea nr. 255/2013, în sensul extinderii sferei persoanelor care au acces la informații clasificate, asigură accesul la informații clasificate, exclusiv în baza validării alegerii sau numirii și a depunerii jurământului, pentru următoarele categorii de persoane: Președintele României, prim-ministru, miniștri, deputați, senatori, **judcători, procurori, magistrați-asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție**.

Cu alte cuvinte, aceste persoane nu vor trebui să dețină autorizația scrisă, eliberată, potrivit legii, de către conducătorul persoanei juridice care deține astfel de informații, după notificarea prealabilă la Oficiul Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat. O astfel de reglementare este una binevenită, aducând îmbunătățiri majore în ceea ce privește celeritatea procedurilor judiciare în materie penală. Totuși, suntem de părere că, nici după modificarea legislativă menționată, nu ne aflăm în prezența unei reale egalități de arme în procesul penal în ceea ce privește accesul la informațiile clasificate, reglementarea punând în continuare probleme la nivelul egalității între funcția de acuzare și funcția de apărare în cadrul procesului penal.

Unii autori consideră că, prin extinderea sferei persoanelor care vor putea avea acces „simplificat” la informațiile clasificate și la procurori și magistrați-asistenți, se încalcă principiul independenței justiției și al egalității de arme, motivându-se că doar judecătorii ar trebui să aibă acces la aceste informații, în temeiul art. 7 alin. (4) din Legea nr. 182/2002¹⁸⁾.

Cu acest punct de vedere nu putem fi de acord decât parțial, și anume cu privire la încălcarea principiului egalității armelor, și nu pentru că sfera de persoane este extinsă și la procurori și magistrați-asistenți, ci pentru că sfera nu este extinsă și în ceea ce privește apărătorul care exercită funcția de apărare în cadrul procesului penal, în special apărătorul inculpatului. **În concret, suntem de părere că apărătorul părților și, mai ales, apărătorul inculpatului ar trebui să fie prevăzuți în lista persoanelor care nu necesită aviz scris conform Legii nr. 182/2002, motivele urmând a fi expuse mai jos.**

În primul rând, în repetate rânduri, obținerea unui astfel de aviz necesită parcurgerea unor proceduri care durează în timp (uneori, perioade de ordinul lunilor de zile), problema fiind că, foarte des, apărătorul din cadrul procesului penal este ținut de termene scurte și, peremptorii. Decizia de a menține apărătorul în afara sferei persoanelor prevăzute la art. 7 alin. (4) din Legea nr. 182/2002 este una surprinzătoare, mai ales prin prisma faptului că, după cum am arătat, procurorul se află în lista enumerată la art. 7. Cu privire la problema duratei procedurii, să ne imaginăm exemplul de școală în care avocatul inculpatului asistă inculpatul în procedura verificării măsurii preventive a arestării preventive, în faza de judecată. Prin ipoteză, în exemplul nostru, majoritatea informațiilor care ar sta la baza unei soluții de menținere a măsurii preventive sunt informații clasificate, care ar putea fi accesate doar ca urmare a obținerii avizului de securitate de către apărător. Procedurile în materia măsurilor preventive sunt caracterizate, în primul rând, de celeritate, durata acestora fiind vădit incompatibilă cu durata minimă în care apărătorul ar putea obține avizul de securitate în vederea accesării informațiilor clasificate. Astfel de ipoteze se pot imagina nu doar în situația dispunerii asupra unor măsuri preventive, fiind absolut necesară reglementarea unei proceduri speciale, în care să se asigure apărătorului accesul prealabil la informațiile clasificate ori de câte ori există o urgență în soluționarea unei măsuri pe baza unor astfel de informații.

După cum am mai învederat, suntem de părere că această diferență de tratament este de natură a aduce atingere principiului egalității de arme între cel care exercită funcția de apărare în procesul penal și cel care exercită funcția de acuzare în procesul penal. Cu privire la încălcarea principiului egalității de arme, în condițiile vechii reglementări, în care orice persoană trebuia să parcurgă procedura de autorizare, Curtea Constituțională a statuat următoarele: „critica privind încălcarea (...) principiului egalității în drepturi, prin instituirea unor nivele diferite de acces la informație pentru acuzare și apărare, este neîntemeiată, deoarece pentru a avea acces la informații clasificate trebuie să se urmeze aceeași procedură prealabilă de obținere a certificatelor/

¹⁸⁾ M. Petroi, Critici aduse actualei instituții a clasificării informațiilor, în Revista Română de Drept al Afacerilor nr. 1/2014, p. 93.

*autorizațiilor de securitate, indiferent de persoana care solicită acest lucru*¹⁹⁾. Interpretând *per a contrario* acest raționament, ajungem la concluzia că principiul egalității ar fi susceptibil de încălcare în situația în care nu avem aceeași procedură care ar trebui să fie parcursă de diverse categorii de persoane, situație în care ne regăsim chiar în acest moment, urmare a ultimei modificări a Legii nr. 182/2002. Cu alte cuvinte, putem fi de acord cu procedurile de autorizare în sarcina tuturor subiecților procesuali, însă nu putem fi de acord cu tratamentul diferențiat arătat mai sus între persoane care, în mod teoretic, exercită funcții egale în procesul penal. Până la urmă, întrebarea care se pune este: **ce garanții poate oferi procurorul în plus față de apărător cu privire la protejarea informațiilor clasificate incidente într-un proces penal? Ambele profesii cunosc o reglementare proprie, organe disciplinare proprii, pot oferi exact aceleași garanții de păstrare a confidențialității.**

Actuala procedură, chiar după intervenția Curții Constituționale, nu prezintă suficiente garanții de echitate, deoarece Curtea arată pur și simplu că acceptul sau refuzul de accesare a informațiilor clasificate nu poate sta în prerogativele unei autorități administrative. Cum Decizia nr. 21/2018 nu are efecte asupra Legii nr. 182/2002, avocatul va fi ținut în continuare de obținerea certificatului de securitate, chiar dacă autoritatea emitentă nu va mai putea să refuze accesul la asemenea informații.

Precum s-a observat în unele articole de specialitate²⁰⁾, procedura de obținere a unei autorizații sau a unui certificat de securitate este una care încalcă în mod grav dreptul avocatului la viața privată și de familie. Autorii fac trimitere în special la Anexele nr. 15-17 ale H.G. nr. 585/2002, anexe care cuprind modele de formulare necesar a fi completate cu ocazia solicitării unui certificat de securitate în vederea accesării informațiilor clasificate.

Luăm ca exemplu Anexa nr. 15, care are o secțiune denumită „Situația familială actuală”, secțiune în care este necesară completarea datelor cu privire la problemele medicale, relația cu partenerul de viață, natura relației cu părinții etc. Suntem de părere că aceste informații sunt dintre cele mai intime, necesitatea completării unor asemenea date fiind o ingerință cât se poate de categorică în viața privată a persoanei (inclusiv a apărătorului) pusă în fața necesității de a obține un certificat de securitate în vederea accesării informațiilor clasificate.

În ciuda faptului că între Oficiul Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat (mai departe ORNISS) și Uniunea Națională a Barourilor din România (UNBR) a intervenit, în anul 2015, un protocol privind emiterea autorizațiilor de acces la informații clasificate, obligația avocatului solicitant de a completa anexe cu privire la informații privind viața privată subzistă. În acest sens, facem trimitere la punctul 1 din Protocol, care arată că avocatul care solicită Uniunii Naționale a Barourilor din România emiterea unei autorizații de acces la informații clasificate trebuie să completeze o cerere tip, pusă la dispoziție de către UNBR, la care se atașează următoarele: (...) **Anexa nr. 15** – formular de bază, pentru toate nivelurile de secretizare, **Anexa nr. 16** – formular suplimentar, numai pentru nivelurile de secretizare strict secret și strict secret de importanță deosebită, **Anexa nr. 17** – formular financiar, numai pentru nivelul de secretizare strict secret de importanță deosebită. *A fortiori*, problema încălcării dreptului la viața privată a avocatului subzistă. În esență, așa cum arată unii autori, problema diferenței de tratament între magistrați și avocați există chiar și în prezența acestui protocol²¹⁾. Practic, singura chestiune care s-ar schimba ar fi scurtarea duratei în care ORNISS ar putea să confirme emiterea avizului de securitate de către UNBR.

O altă problemă intervenită la nivelul apărător-client apare în momentul în care persoana care necesită asistență într-un proces penal trebuie să își angajeze un avocat. Este oare liberă alegerea persoanei puse în

¹⁹⁾ A se vedea Decizia CCR nr. 1335/2008 (M. Of. nr. 29 din 15 ianuarie 2009).

²⁰⁾ D. Lupașcu, M. Mareș, op. cit.

²¹⁾ *Ibidem*.

fața situației de a-și alege un avocat doar dintre cei care au obținut aviz de securitate în vederea accesului la informații clasificate? **Avocatura prin definiție este o profesie liberală, unul dintre principiile directoare fiind acela al libertății clientului în a-și alege avocatul. Este această alegere una liberă în contextul reglementării actuale?** Înțelegem faptul că la nivelul profesiei de avocat există mai multe restricții care ar putea afecta libera alegere a avocatului de către clientul său, dar suntem de părere că aceste restricții sunt intrinseci profesiei, spre exemplu, situația în care ar exista un conflict de interese sau situația în care un avocat, din cauza lipsei vechimii necesare, nu poate să pledeze la instanțe de un anumit grad. Restricțiile de acest gen urmăresc un scop legitim, fiind prezente și în ceea ce privește alte profesii. Mai mult, avocatul are oricum obligația de confidențialitate față de informațiile la care are acces în temeiul raportului contractual cu clientul său, încălcarea obligației de confidențialitate putând atrage chiar sancțiuni disciplinare, dispuse de către organele baroului sau organele competente ale UNBR. Suntem de părere că prezența unui jurământ al avocatului și a unei reglementări destul de complexe a abaterilor și procedurilor disciplinare ar fi fost suficientă pentru constatarea faptului că, în concret, și un avocat poate să ofere suficiente garanții de respectare a confidențialității în ceea ce privește informațiile clasificate în procesul penal. **La fel de bine, procedura aplicabilă magistraților se putea aplica *mutatis mutandis* și avocaților, în concret și avocații să poată avea acces la informații clasificate, în baza jurământului depus la intrarea în profesie, în baza deciziei prin care aceștia sunt admiși în barou și, nu în ultimul rând, în baza unui acord de confidențialitate semnat într-un anumit termen de la emiterea deciziei de înscriere pe tabloul avocaților, așa cum se întâmplă în cazul magistraților, conform Regulamentului CSM la care am făcut referire anterior.**

Suntem de acord cu faptul că protejarea informațiilor clasificate ar trebui să constituie o prioritate pentru stat, dar să nu uităm totuși că și dreptul la un proces echitabil este unul cel puțin echivalent cu necesitatea protejării informațiilor clasificate. În fond, statul român are o obligație pozitivă în sensul protejării efective a dreptului cetățeanului la un proces echitabil²²⁾. Observăm că obligația pozitivă a statului de a proteja acest drept este încălcată la acest moment, tocmai prin limitările aproape arbitrare în ceea ce privește accesul la informații clasificate. **Restricționarea accesului la informații clasificate în procesul penal va trebui analizată la un standard mult mai înalt decât restricționarea accesului la aceste informații în proceduri extrajudiciare sau chiar judiciare, dar în altă materie extrapenală.** În materie penală, nu ne aflăm doar în prezența unui „conflict” între dreptul de a cunoaște și protejarea informațiilor clasificate, ci ne aflăm în prezența unui conflict între dreptul la apărare în cadrul procesului penal și necesitatea protejării acestor informații, fie ele secrete de stat, fie ele secrete de serviciu. Principalul motiv pentru care considerăm că restricționarea accesului în materie penală la informațiile clasificate va trebui analizat la un standard mult mai înalt este chiar acela al importanței exercitării efective a dreptului la apărare într-o procedură care poate consta în ingerințe deosebit de mari în drepturile fundamentale ale persoanei, ingerințe care pot aduce atingere inclusiv dreptului la libertate individuală.

O altă problemă care se ridică în practică, derivată din lipsa unor reglementări clare și unitare în ceea ce privește accesul magistraților și avocaților la informațiile clasificate, este chiar practica instanțelor în această materie.

Una dintre situațiile cel puțin interesante întâlnite în practică este situația în care autoritatea emitentă nu refuză permiterea accesului la informațiile clasificate, trimițând instanței informațiile clasificate, **autoritatea refuzând în schimb declasificarea informației**, motivând că aceasta ar trebui realizată de către judecător. În cercetarea noastră, am observat că, într-un asemenea caz, judecătorul este reticent în a accesa informațiile clasificate, motivul principal fiind acela al lipsei contradictorialității și transparenței unei astfel de proceduri, informațiile putând să parvină judecătorului, acest lucru nefiind echitabil²³⁾. **O asemenea situație necesită**

²²⁾ A se vedea, în acest sens, R. Chiriță, op. cit., p. 150.

²³⁾ Trib. Bistrița, încheiere de cameră preliminară din data de 16 septembrie 2019, nepublicată.

o reglementare clară și unitară, în sensul stabilirii în mod tranșant a unei proceduri de declasificare sau de trecere în alt rang de clasificare și a unei proceduri separate pentru permiterea accesului direct din partea apărătorului, cu condiția ca ambele să fie descrise într-o manieră clară și previzibilă, deoarece dispozițiile Legii nr. 182/2002 rămân în continuare în contradicție cu Decizia nr. 21/2018.

Într-adevăr, în situația arătată mai sus, asemenea informații nu pot sta la baza unei hotărâri de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei în cauză, dar problema în această situație este că nu știm exact la ce soluție ar putea să ducă acele informații. În ipoteza expusă de noi, la fel de bine informațiile pot duce la pronunțarea unei hotărâri de achitare. În exemplul expus mai sus, aparent nu ne aflăm într-o veritabilă situație de refuz total de acces la informațiile cu un regim special, ci doar în prezența unui refuz de declasificare, motivat pe o competență exclusivă a judecătorului în ceea ce privește declasificarea. Totuși, considerăm că simpla transmitere a informațiilor clasificate, de exemplu, în plic sigilat, cu mențiunea realizării desecretizării de către instanță, echivalează în concret cu un refuz de a executa dispoziția dată de instanță.

Astfel, în lumina Deciziei nr. 21/2018, autoritățile emitente vor fi obligate să asigure accesul efectiv, fără posibilitatea de a refuza acest lucru. În concret, informațiile vor trebui transmise instanței, urmând evident ca instanța să dispună asupra permiterii sau nepermiterii accesului la acestea, atunci când se pune problema studierii de către apărător a informațiilor respective. Tocmai legiuitorul, în cuprinsul art. 283 alin. (4) lit. d) C.proc.pen. a prevăzut expres posibilitatea sancționării cu amendă judiciară a neîndeplinirii de către orice persoană a obligației de prezentare, la cererea organelor judiciare, a înscrisurilor, obiectelor cerute de acestea sau posibilitatea sancționării cu amendă judiciară reprezentantului legal al persoanei juridice sau a celui însărcinat cu aducerea la îndeplinire a acestei obligații. Amenda judiciară se va putea aplica oricărei persoane juridice, fie publică, fie privată. În doctrina de specialitate se arată faptul că va constitui abatere judiciară nu doar neprezentarea obiectului sau înscrisului, ci în mod evident și nepredarea acestuia, cu condiția ca acest lucru să fi fost cerut în prealabil de organul judiciar²⁴). Totuși, întrebarea legitimă care se ridică este: în ce măsură judecătorul va aprecia că se impune aplicarea unei amenzi judiciare, de pildă, Serviciului Român de Informații, care refuză transmiterea sau declasificarea/trecerea în alt grad de clasificare a informațiilor clasificate pe care le apreciază ca fiind esențiale cauzei penale?

Cu privire la soluția de achitare, după cum am arătat anterior, în doctrină se apreciază că aceasta se va putea dispune, chiar dacă informațiile clasificate nu sunt puse la dispoziția apărătorului inculpatului²⁵). Aceiași autori arată că, deși această interpretare este una necesară și echitabilă, problema lipsei contradictorialității subzistă. În concret, ne aflăm în situația unor veritabile informații clasificate, care nu sunt supuse unor dezbateri contradictorii care pot servi totuși la o soluție în procesul penal. Se învederează faptul că, în motivarea soluției, judecătorul nu va putea să facă trimitere la informațiile clasificate la care nu s-a permis accesul, deși acestea sunt esențiale dispunerii soluției de achitare. Pe cale de consecință, am fi în prezența unei motivări parțiale a hotărârii, fără considerente prin care să se facă trimitere la informațiile clasificate la care nu s-a permis accesul.

Rezonăm cu punctul de vedere al autorilor menționați, cu o singură adăugare la cele arătate. **Chiar și în situația pronunțării unei soluții de achitare în baza informațiilor la care nu s-a permis accesul, se pot genera consecințe destul de relevante, nu întotdeauna favorabile inculpatului.** Să ne imaginăm o situație în care, în cursul procesului penal, intervine necesitatea accesării unor informații secrete de stat, cu nivel de clasificare strict secret. Instanța investită cu soluționarea în fond a cauzei, refuză accesul la aceste informații, motivând că acestea oricum nu pot fundamenta una dintre soluțiile prevăzute la art. 352 alin. (12) C.proc.pen.

²⁴) V. Dongoroz, S. Kahane ș.a., Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea generală, vol. V, ed. a II-a, Ed. All Beck, București, 2003, p. 415.

²⁵) M. Udroui, op. cit., p. 1895.

Totuși, în ciuda refuzului instanței de a permite accesul la informațiile clasificate, aceasta pronunță o soluție de achitare în baza art. 16 alin. (1) lit. b) teza I C.proc.pen., deși urmare a informațiilor clasificate la care nu a fost permis accesul, ar rezulta un temei de dispunere a soluției de achitare în temeiul lit. a) a aceluiași articol. Astfel, ne aflăm în prezența unei situații de achitare întemeiate pe informații clasificate asupra cărora nu a existat o dezbatere contradictorie, soluția de achitare în baza art. 16 alin. (1) lit. a) C.proc.pen. fiind evident mai favorabilă pentru inculpat decât soluția concretă a instanței.

Astfel, în temeiul art. 16 alin. (1) lit. a) C.proc.pen., instanța ar fi constatat că fapta nu există în materialitatea ei, fiind imposibilă „fundamentarea obiectivă a activității de tragere la răspundere penală”²⁶⁾. În schimb, în situația din exemplul nostru, instanța a constatat că fapta există în mod obiectiv, însă nu este prevăzută de legea penală. După cum am arătat anterior, este de domeniul evidenței faptul că soluția prevăzută la art. 16 alin. (1) lit. a) C.proc.pen. ar fi fost mai favorabilă pentru inculpat. Astfel, ne regăsim într-o situație, în care, deși aparent avem o soluție favorabilă inculpatului, suntem în prezența unei încălcări a principiului contradictorialității și, *a fortiori*, în prezența încălcării dreptului la apărare al inculpatului tocmai datorită faptului că în cauză ar fi fost incident un motiv „mai favorabil” de achitare. Precizăm faptul că inculpatul nu are la îndemână nici posibilitatea de a cere continuarea procesului penal, deoarece cazurile prevăzute de lege în vederea introducerii unei astfel de cereri sunt expres și limitativ prevăzute de lege, în acest sens făcând trimitere la art. 18 și art. 319 C.proc.pen.²⁷⁾.

Precum arată și Curtea Constituțională, în Decizia nr. 21/2018, la nivelul dreptului comparat, au mai existat situații generate de reglementările defectuoase în materia accesului la informațiile clasificate în cursul procesului penal. Este oferită ca exemplu o situație din dreptul sloven, problema fiind aceea că în principalul act normativ în materie procesual civilă nu era inclusă vreo dispoziție specială care să vizeze accesul la informațiile clasificate. Curtea Constituțională din Slovenia a reținut că legea aplicabilă și în procedurile judecătorești în curs de desfășurare, întemeiate pe prevederile codului menționat, este legea privind informațiile clasificate, care însă nu este adaptată naturii acestor proceduri judiciare. Curtea a mai arătat că era posibil să apară o situație în care evaluarea de către o instanță a necesității și a modului de administrare a unei probe sau a colaborării unei părți cu ocazia administrării unei probe să intre în conflict cu evaluarea conducătorului autorității care a clasificat informația și care putea decide să nu permită accesul la informații clasificate în procedura judecătorească sau să îl permită cu anumite restricții stabilite de acesta²⁸⁾.

Trimiterea din cuprinsul Deciziei nr. 21/2018 mai arată că „*Legiuitorul sloven și-a îndeplinit obligația stabilită de Curtea Constituțională în decizia menționată, conform noilor dispoziții ale Codului de procedură civilă, astfel că, în prezent, instanța judecătorească poate solicita declasificarea informațiilor, conform dispozițiilor legii slovene privind informațiile clasificate, sau, după examinarea informațiilor clasificate în cursul îndeplinirii atribuțiilor sale (judecătorul are acces la astfel de informații în baza funcției sale, ca parte a puterii judecătorești, fără necesitatea vreunei autorizații suplimentare, în temeiul art. 3 din Legea privind informațiile clasificate), poate decide accesul părților la aceste informații și, implicit, le poate folosi în soluționarea cauzei*”²⁹⁾. Suntem de părere că această abordare se poate aplica într-o manieră identică și problemelor identificate în dreptul românesc, chiar și în materie procesual penală. În situația în care ar exista o reglementare clară care să instituie o posibilitate proprie și efectivă a judecătorului în sensul permiterii sau refuzului accesului la astfel de informații, o bună parte dintre situații s-ar rezolva chiar în fața instanței, fără a exista ingerințe din

²⁶⁾ V. Papadopol, Nerespectarea hotărârilor judecătorești – o problemă privitoare la existența infracțiunii, în RDP nr. 2/1995, pp. 134-138, *apud Gh. Mateuș*, Procedură penală. Partea generală, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 136.

²⁷⁾ Articole între care oricum există necorelări în ceea ce privește formularea unei cereri în ipoteza incidenței unei cauze de neimputabilitate.

²⁸⁾ Decizia din 24 octombrie 2013, pronunțată de Curtea Constituțională a Sloveniei în cauza nr. U-I-134/10, citată în Decizia CCR nr. 21/2018, par. 67.

²⁹⁾ *Ibidem*.

partea unor organe administrative. Deși Decizia nr. 21/2018 se îndreaptă în acest sens, sintagmele declarate neconstituționale fiind lipsite de efecte, conform legii, în concret, procedura de permitere a accesului la informațiile clasificate este în continuare una vagă, instanțele acționând aparent în mod diferit, în funcție de propriile interpretări ale textelor legale, parțial declarate neconstituționale.

5. CONCLUZII. POSIBILE SOLUȚII

Nu putem să nu observăm faptul că modificarea adusă Legii nr. 182/2002 prin Legea nr. 255/2013, cu privire la accesul mai simplificat al magistraților la informațiile clasificate, este una oportună și absolut normală într-un stat membru al Uniunii Europene și semnatar al Convenției Naționale a Drepturilor Omului.

Totuși, cu referire la încălcarea principiului egalității de arme, prin excluderea apărătorului din sfera persoanelor prevăzute la art. 7 alin. (4) din Legea nr. 182/2002, suntem de părere că **soluția care se impune este includerea apărătorului inculpatului³⁰⁾ în sfera persoanelor care pot să aibă acces la informațiile clasificate doar în baza validării și a depunerii jurământului.** La fel cum procurorul, în mod teoretic, poate asigura suficiente garanții de protejare a informațiilor la care are acces, la fel și un avocat poate asigura aceleași garanții de păstrare a confidențialității. Includerea avocatului în sfera persoanelor „privilegiate” **ar putea duce și la o bună administrare a justiției, eliminându-se posibilitatea încălcării dreptului la un proces echitabil sub aspectul termenului optim și previzibil al procedurii.** Cu alte cuvinte, s-ar putea respecta în mod efectiv principiul celerității procesului penal, fără a mai fi necesară parcurgerea unor proceduri îndelungate în vederea obținerii de către avocat a certificatelor sau avizelor necesare accesării de informații clasificate.

Cu privire la condiționarea de către autoritatea emitentă a accesului la informațiile clasificate, precum am arătat, suntem de părere că Decizia CCR nr. 21/2018 nu a rezolvat în mod complet și definitiv problemele în această materie. O soluție în acest sens ar fi, în primul rând, punerea în acord a dispozițiilor Codului de procedură penală cu Decizia CCR nr. 21/2018. **S-ar impune o unificare a reglementărilor în această materie într-un singur act normativ, fără a mai exista reglementări disipate sub forma unor hotărâri de guvern sau sub forma altor asemenea acte.**

O altă soluție, de data aceasta pe componenta de asigurare a echitabilității accesului la informațiile confidențiale în cursul întregului proces penal, **ar fi reglementarea expresă a accesului la informații clasificate și în faza de urmărire penală.** În concret, mecanismul ar putea funcționa în aceeași manieră precum cea descrisă la art. 352 alin. (11) C.proc.pen., bineînțeles, cu adaptarea la specificul fazei urmăririi penale. Spre exemplu, în ipoteza refuzului de acces la informații clasificate, acele probe nu ar putea fundamenta soluția de trimitere în judecată a inculpatului. Totuși, spre deosebire de faza camerei preliminară și faza judecătii, în urmărirea penală am avea o limitare în plus la accesul la informații clasificate, instituită chiar de art. 94 alin. (4) C.proc.pen., care reglementează posibilitatea procurorului de a restricționa motivat accesul la dosarul cauzei. În această situație, chiar dacă avocatul ar deține certificat ORNISS sau chiar dacă s-ar da efect soluției de reglementare a accesului de o manieră mai simplă a apărătorului la informațiile clasificate, accesul la dosar tot va putea fi refuzat în condițiile prevederii menționate anterior.

³⁰⁾ În opinia noastră, se poate argumenta în mod rezonabil chiar și în sensul permiterii accesului apărătorului persoanei vătămate/părții civile la informațiile clasificate.

Încă o soluție pe componenta de echitabilitate a accesului la informațiile clasificate în cursul procesului penal ar fi modificarea art. 352 alin. (11) și (12) C.proc.pen. și în favoarea accesului din partea apărătorilor celorlalte părți sau persoanei vătămate. Suntem de părere că și aceștia ar trebui să beneficieze de un tratament identic cu cel aplicat apărătorului inculpatului și pe această componentă punându-se problema principiului egalității de arme. Chiar dacă în prezenta lucrare am insistat doar pe accesul apărătorului inculpatului la informațiile clasificate, suntem de părere că și apărătorii părții civile/persoanei vătămate și ai părții responsabile civilmente vor trebui în egală măsură să aibă un acces simplificat la astfel de informații. În concret, oricare dintre acești subiecți procesuali ar putea justifica un interes în accesarea informațiilor clasificate în cursul procesului penal, principiul egalității de arme fiind desăvârșit doar în ipoteza în care toți apărătorii au acces la informațiile clasificate, în aceleași condiții în care ar trebui să aibă acces și apărătorul inculpatului.

Precum s-a propus în doctrina de specialitate, o altă îmbunătățire a reglementării din Codul de procedură penală ar fi **indicarea expresă a criteriilor în baza cărora informația clasificată este considerată de către instanță ca fiind esențială**. Se arată că prezența la dosar a acestor informații este de natură a genera o prezumție a faptului că sunt esențiale cauzei³¹). Cu privire la acest punct de vedere, opinăm că simpla prezență materială a mijloacelor de probă care conțin informații clasificate nu ar trebui să nască prezumția că acestea sunt esențiale soluționării cauzei. Aprecierea caracterului esențial sau neesențial al informațiilor clasificate se va realiza la un moment ulterior depunerii acestora la dosarul cauzei de către autoritatea emitentă.

O concluzie foarte bine ilustrată cu privire la sursa problemelor reglementărilor în vigoare în materia regimului informațiilor clasificate este surprinsă în documentul de poziție al Centrului de Resurse Juridice, elaborat în anul 2013. Astfel, se arată că „*argumentele de doctrină, de ordin legislativ și de practică judiciară cuprinse în documentul de poziție considerăm că pledează toate în favoarea adoptării unei noi Legi a informațiilor clasificate care să fie fundamentată în mod real pe principiul că exercitarea dreptului la informație poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni numai în condițiile în care acestea constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională. Alternativ, considerăm că poate fi avută în vedere și amendarea substanțială a actualei Legi nr. 182/2002, însă credem că aceasta va constitui o întreprindere deosebit de dificilă, date fiind în special fundamentarea principial deficitară a Legii, precum și amendamentele care trebuiesc aduse, corelativ, unui cadru normativ secundar foarte vast*”³²) (s.n.).

³¹) P. Buneci (coord.), Gh. Șerban, I. Ciolcă, I. Dragnea, A. Vasilache, S. Crețu, A. Pichler, I. Vasilache, V. Stoica, D. Țițian, M. Jiganie-Șerban, Noul Cod de procedură penală. Note. Corelații. Explicații, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 433, *apud* D. Lupășcu, M. Mareș, op. cit.

³²) Centrul de Resurse Juridice, Informațiile clasificate, dreptul la informație și la un proces echitabil – document de poziție, p. 17 – documentul este disponibil online la adresa <http://www.crj.ro/document-de-pozitie-informatiile-clasificate-dreptul-la-informatie-si-la-un-proces-echitabil/>